

AFP i privat sektor

Analyse av reformalternativer

TALL

SOM FORTELLER

RAPPORTER / REPORTS

2023/41

Dennis Fredriksen, Elin Halvorsen, Herman Kruse og Andreas Myhre

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 8. desember 2023

ISBN 978-82-587-1857-1 (elektronisk)

ISSN 1892-7513 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

LO og NHO gjennomførte i 2021 et utredningsarbeid som ga en skisse til modell for en reformert AFP-ordning. I denne rapporten har vi beskrevet ytterligere modellberegninger gjort på oppdrag for LO.

Statistisk sentralbyrå, 14. november 2023

Linda Nøstbakken

Sammendrag

Den gjeldende ordningen for avtalefestet pensjon (AFP) i privat sektor har svakheter knyttet til at man kan være medlem av ordningen i lang tid, men likevel ikke få ytelsen hvis yrkeskarrieren avsluttes utenfor sektoren. Det har derfor i lengre tid vært drevet et utredningsarbeid med tanke på å reformere dagens ordning, slik at AFP-ytelsen beregnes på grunnlag av alle årene man har vært medlem, og at ytelsen innvilges uavhengig av om man er medlem på slutten av yrkeskarrieren. Samtidig vil en slik utvidelse av ordningen medføre høyere kostnader for både medlemsvirksomhetene og staten. LO og NHO samarbeidet i 2021 om en felles utredning, se «Utredning av en mulig reformert AFP-ordning i privat sektor» (LO/NHO, 2021), der Statistisk sentralbyrås modell MOSART ble brukt i arbeidet. På oppdrag for LO har vi i denne rapporten beskrevet flere alternative analyser.

Abstract

The current private sector early retirement program (AFP) exhibits shortcomings in its eligibility criteria for benefit take-up. Specifically, workers who end their careers outside a membership firm in the private sector or whose late-life career has gaps may disqualify from AFP benefits despite being a long-term member through the earlier career. Consequently, reforming the current AFP program in the private sector has been on the agenda for some time. The primary objective is to shift from a qualifying criterion based on the final years of the career to a mapping based on all member years. On the one hand, this would ensure that every member can claim a benefit, despite being a non-member by the end of the career. On the other hand, this expansion of the program would necessarily increase the costs for both the member firms and the government. In 2021, the Labor Organization (LO) and the Confederation of Norwegian Enterprises (NHO) collaborated to publish a report titled «Utredning av en mulig reformert AFP-ordning i privat sektor (in English: Investigation of a possible reformed AFP scheme in the private sector)» (LO/NHO 2021). The report utilized the MOSART model operated by Statistics Norway. In the present report, commissioned by LO, we have provided additional analyses on the same subject.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Innledning	7
2. Skisse til reformert AFP	8
2.1. Finansiering.....	8
2.2. Opptjeningsgrunnlaget	8
2.3. Premiegrunnlaget	8
2.4. Fondoppbygging.....	8
3. Referansebanen	9
3.1. Generelt om mikrosimuleringsmodellen MOSART	9
3.2. Økning i medlemsmassen	11
3.3. Forskyvning av inntektsgrunnlaget.....	12
3.4. Fondutvikling.....	13
4. Alternative beregninger	15
4.1. Maksimal ytelse	15
4.2. Fast fonderingsgrad.....	17
4.3. Pensjonsgrunnlaget stanser ved 6 G.....	18
4.4. Nedre grense for opptjening til AFP	19
4.5. Staten bidrar i tillegg ved å dekke kostnaden ved overgangsordningen	21
4.6. Økte aldersgrenser	22
4.7. Endret tilslutning til tariffavtale med AFP	23
4.8. Uføre og minstetid	24
4.9. Oppsummering av alternativer	26
Referanser	28
Vedlegg A: Modellteknisk vedlegg	29
Figurregister	30
Tabellregister	31

1. Innledning

Avtalefestet pensjon i (AFP) i privat sektor er en ytelse man kvalifiserer til gjennom arbeidsgivers medlemskap i ordningen. Kvalifikasjonskravene er knyttet opp til at man i en ansiennitetsperiode på 9 år forut for aldersgrensen på 62 år må ha hatt hovedarbeidsforholdet i en medlemsvirksomhet i minst 7 av disse årene. Man kan heller ikke ha mottatt uførepensjon etter 62 år. På uttakstidspunktet og i de tre foregående årene må man dessuten ha vært reelt ansatt i virksomheten og hatt dette som hovedarbeidsforhold.

Ordnningen finansieres i hovedsak gjennom en premie på all lønn mellom 1 og 7,1 grunnbeløp utbetalt av medlemsvirksomhetene. Dagens ytelse beregnes derimot på grunnlag av hele opptjeningshistorien i folketrygden før 62 år, og gis som et livsvarig tillegg til alderspensjon fra folketrygden. Det vil si at ytelsen i all hovedsak beregnes uavhengig av hvor lenge man har vært medlem. Nåverdien av AFP-ytelsen kan anslås til å være i størrelsesorden én million kroner. Man kan dermed miste en betydelig ytelse etter et langt medlemskap på grunn av forhold man ikke har kontroll over (overdragelse eller nedleggelse av virksomheten på slutten av yrkeskarrieren). Motsatt kan man få den samme ytelsen hvis man kun avslutter yrkeskarrieren i en virksomhet med AFP, uten at det er betalt inn premie som har bidratt til finansieringen av ordningen i de årene man ikke var medlem.

Det er altså en svakhet ved ordningen at man kan være medlem av ordningen i lang tid, men likevel ikke få ytelsen hvis yrkeskarrieren avsluttes utenfor sektoren. I utredningen av en reformert AFP i privat sektor er det lagt til grunn at det er de årene man faktisk har vært medlem som skal legges til grunn for beregningen av ytelsen, og ytelsen innvilges uavhengig av om man er medlem på slutten av yrkeskarrieren. Samtidig vil en slik utvidelse av ordningen medføre høyere kostnader for både medlemsvirksomhetene og staten. I denne rapporten er mikrosimuleringsmodellen MOSART benyttet til å illustrere effekten av ulike kostnadsbesparende tiltak med utgangspunkt i et referansealternativ beskrevet av oppdragsgiver, samt effekten av andre aktuelle endringsforslag, som for eksempel økte aldersgrenser i pensjonssystemet.

Modellen for reformert AFP har vi beskrevet kort i kapittel 2, og beregninger med modellen har vi dokumentert i kapittel 3 (referansealternativet) og kapittel 4 (alternative beregninger).

2. Skisse til reformert AFP

LO og NHO samarbeidet i 2021 om en felles utredning, se «[Utredning av en mulig reformert AFP-ordning i privat sektor](#)» (LO/NHO, 2021). Utredningen kom ikke fram til et omforent forslag til en eventuell reformert AFP, men presenterte en skisse til modell med tilhørende parametre. I dette kapittelet introduserer vi noen begreper og beskriver de sentrale delene av skissen. For mer detaljer henviser vi til utredningen.

2.1. Finansiering

AFP-ordningen bygger på et trepartssamarbeid mellom arbeidsgiverorganisasjoner, arbeidstakerorganisasjoner og staten. Virksomhetene dekker to tredeler av utbetalte AFP-pensjoner, mens staten dekker en tredel. Staten dekker i tillegg utgiftene til kompensasjonstillegget.¹ Mens tilskuddet fra staten utbetales direkte til den enkelte pensjonist, bidrar medlemsvirksomhetene gjennom premieinnbetalinger til ordningen (premieinntekter). I denne rapporten omtaler vi virksomhetenes andel av utbetalte AFP-pensjoner som «utgifter til ordningen», mens vi omtaler premieinntektene som «inntekter til ordningen».

2.2. Opptjeningsgrunnlaget

Skissen legger til grunn at opptjeningsgrunnlaget skal være lønnsgrunnlaget i virksomheter som er medlem av AFP-ordningen, litt enkelt kalt AFP-inntekt. Siden det ikke finnes pålitelig data for AFP-inntekt før 2015 betyr dette at beregningen i praksis må basere seg på to ulike opptjeningsgrunnlag, som ble omtalt som AFP1 og AFP2 i utredningen. AFP1 er inntektshistorikk til og med 2014, folketrygdens beregningsgrunnlag og en opptjeningssats S1. Det er lagt til grunn at AFP1 skal opptjenes som i dagens AFP, altså som en andel av en årlig pensjonsytelse hvert år. AFP2 vil være basert på AFP-inntekt fra og med 2015 og en opptjeningssats S2. AFP2 vil opptjenes som en andel av lønn hvert år og akkumuleres i en pensjonsbeholdning. Øvrige forutsetninger har vi satt tilsvarende som i dagens AFP, det vil si at den enkelte tjener opp en potensiell AFP i alderen 13–61 år som en prosentandel av opptjeningsgrunnlaget. Det er opptjening fra første krone opp til 7,1 grunnbeløp (G)² hvert år, og ytelsen blir utbetalt som en livsvarig ytelse. AFP under opptjening og utbetaling reguleres årlig med henholdsvis lønnsvekst og gjennomsnittet av pris- og lønnsveksten, og AFP-ytelsen levealdersjusteres og justeres for fleksibelt uttak.

2.3. Premiegrunnlaget

Premiegrunnlaget er samlet lønnsinntekt i AFP-virksomheter mellom 1 og 7,1 G. Premien utgjør en prosentandel av premiegrunnlaget hvert år og premien fastsettes av Fellesordningen for AFP. Premien var 2,5 prosent fram til 2022, 2,6 prosent i 2022 og 2023, og vil øke til 2,7 prosent i 2024.

2.4. Fondoppbygging

Medlemspremien dekker virksomhetenes andel av de løpende AFP-utgiftene (pensjonsutbetalinger) og bidrar i tillegg til oppbyggingen av AFP-fondet. Ved utgangen av 2022 utgjorde markedsverdien til AFP-fondet 56,7 milliarder kroner ifølge [årsrapporten til Fellesordningen for AFP](#). I utredningen fra 2021 var et av premissene at fondet skulle bygges opp å dekke de juridiske forpliktelsene innen 2043.

¹ Kompensasjon for levealdersjustering for årskullene 1949–1962, etter overgangen fra gammel AFP til livsvarig AFP i 2011.

² Arbeids- og inkluderingsdepartementet vedtar grunnløpet i folketrygden i forskrift og beløpene justeres årlig (hver mai). Fra og med 1. mai 2023 er grunnbeløpet på 118 620 kroner. Dette innebærer at det i løpet av ett kalenderår foreligger to G-verdier: én i perioden frem til 1. mai, og én for perioden etter. Vektet med perioden hvert beløp er gjeldende, får man en «gjennomsnittlig G» for året. Fellesordningen for AFP fakturerer på bakgrunn av verdien av gjennomsnittlig G.

3. Referansebanen

Vi har utført beregningene i denne rapporten med utgangspunkt i samme modellapparat som i «Utredning av en mulig reformert AFP-ordning i privat sektor» (LO/NHO, 2021), og alternativet som der ble omtalt som *sats-/ytelsesnøytral omlegging*. I LO/NHO (2021) var dette alternativet basert på at dagens opptjeningssats på 0,314 prosent i AFP1, oversatt til 4,5 prosent i AFP2, videreføres. I denne rapporten har vi gjort beregninger basert på en høyere opptjeningssats (5 prosent), som deretter er grunnlaget for alternativene i kapittel 4. Det vil si:

- Dagens opptjeningssats på 0,314 prosent i AFP1, økt til 5 prosent i AFP2 (heretter kalt *sats 5%*)

Videre har vi lagt til grunn følgende forutsetninger:

- Fondsutvikling som med videreføring av dagens AFP, det vil si uten krav om at fondet skal bygges opp til å dekke de juridiske forpliktelsene i 2043.³
- Statens andel er en tredel også når totalkostnadene øker.
- Reformen gjennomføres 1. januar 2026, for årskull født 1964 og senere, mens årskull født 1963 og tidligere blir værende i den gjeldende ordningen.
- Inntektsgrunnlaget for kvalifisering skyves fram slik at første årskull har færre – men minimum 7 – kvalifiseringsår.

Vi har belyst konsekvenser av alternativberegningene primært gjennom endring i premiesats (residualt bestemt premiesats). Premiesatsen har vi beregnet på grunnlag av lønnsmassen mellom 1 og 7,1 G, og justert for å oppnå en fondsutvikling lik gjeldende ordning, på en slik måte at fonderingsgraden (fondets størrelse som andel av de juridiske forpliktelsene) opprettholdes. Fondsutvikling lik gjeldende ordning er definert ved å treffe samme fonderingsgrad i år 2087.

3.1. Generelt om mikrosimuleringsmodellen MOSART

Vi har brukt mikrosimuleringsmodellen MOSART i analysen. Denne modellen tar utgangspunkt i hele den norske befolkningen med et omfattende sett av kjennetegn. Basert på detaljerte opplysninger fra et utgangså simulerer modellen det videre livsløpet for alle individer som inngår. Sannsynligheter for overganger mellom ulike tilstander er avhengig av individuelle karakteristika⁴ og er estimert på grunnlag av tidligere observasjoner. Begivenheter inkludert i modellen er fødsel, død, inn- og utvandring, husholdningsdannelse og oppløsning, utdanningsaktiviteter, yrkesdeltaking, pensjonering, inntekter og formue. Pensjonsytelsene inkludert i modellen består av alderspensjon, uføretrygd og etterlatteytelser fra folketrygden. I tillegg inngår offentlig tjenstepensjon og AFP i offentlig og privat sektor. Ytelser beregnes med utgangspunkt i observerte og simulerte arbeidsinntekter, andre relevante kjennetegn ved individene og en detaljert beskrivelse av regelverket for de ulike pensjonsordningene.

Befolkningen i utgangsåret omfatter alle som er registrert bosatt i Norge samt personer i utlandet med norske pensjonsrettigheter. Detaljert informasjon om disse individene er hentet inn fra ulike administrative registre, blant annet Skattedirektoratet, NAV og Statistisk sentralbyrå. I disse

³ Juridiske forpliktelser er forpliktelser basert på de (samlete) ytelsene noen har et juridisk krav på, her beregnet som størrelsen på rettighetene til personer som har startet uttak eller som oppfyller vilkårene for å kunne starte uttak. Uttak kan tidligst starte ved 62 år.

⁴ Hvilke karakteristika som er relevante for de ulike tilstandene vil variere, men kan typisk være alder, kjønn og utdanningsnivå.

beregningene er utgangspopulasjonen basert på detaljerte opplysninger fram til og med 2020. Beregningene vi har utført i denne rapporten har blitt gjort på et representativt utvalg på 20 prosent av befolkningen.

Sammenhengene som inngår i modellen oppdateres ved å bruke korrigeringsfaktorer slik at modellen for de senere årene treffer observerte data for de ulike hendelsene på et aggregert nivå. Modellen er kalibrert med utgangspunkt i aggregerte data til og med 2022. De demografiske forutsetningene er basert på Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivninger. Siste gjeldende framskriving ble publisert i juni 2022, og herfra benyttes i hovedsak middelalternativet.

Pensjoneringsmønsteret ved overgang til alderspensjon er kalibrert mot nivået etter pensjonsreformen fra 2011, som innebærer at mange står lenger i arbeid enn tidligere. Framover legges det til grunn at ønsket pensjonsalder, i betydningen uttreden av arbeidslivet, vil øke med to tredeler av veksten i levealder. For personer som fortsatt er yrkesaktive når de tar ut alderspensjon, betyr dette at de om lag vil opprettholde årlig pensjonsytelse når det tas hensyn til at også opptjeningstiden blir lengre. Samtidig legges det til grunn at mange tar ut alderspensjonen ved første anledning, og for mange vil dette være flere år før de faktisk slutter å jobbe. Dette er i tråd med hva som har skjedd etter pensjonsreformen, og gjør det vanskeligere å sammenligne pensjonsytelsene på tvers av generasjoner med ulike uttaksmønstre.

Alle kronebeløp i beregningene er deflatert med lønnsnivået i 2023, også kjent som å framskrive pensjonsutbetalingene i «faste grunnbeløp», eller «faste G». Siden de pensjonsordningene som belyses her kan skaleres opp med grunnbeløpet, kan eventuelle kronebeløp regnes om til et annet år ved å gange med grunnbeløpet for dette andre året, og deretter dele med grunnbeløpet for 2023. Gjennomsnittlig grunnbeløp i 2023 var på 116 239 kroner. Ved å framskrive pensjonsytelsene lønnsdeflatert og dermed i faste grunnbeløp, vil alle figurer og tall vise den relative utviklingen mot det grunnlaget som skal finansiere disse ordningene, spesielt samlet lønnsinntekt. Figurene vil også vise den relative levestandarden for pensjonistene sammenlignet med samtidige yrkesaktive.

Referansebanen bygger på utformingen av pensjonsordningene slik de i stor grad er fastlagt per dags dato. Offentlig tjenestepensjon er lagt inn basert på avtalen mellom partene i offentlig sektor fra 3. mars 2018, herunder at offentlig ansatte født i 1963 og senere skal få en AFP-ordning relativt lik den gjeldende ordningen i privat sektor. Avtalen i offentlig sektor forutsetter at samlet tjenestetid i privat og offentlig AFP skal ligge til grunn for kvalifiseringskravet i ordningen, og det er lagt til grunn medregning av tjenestetid i referansebanen som ligger til grunn for framskrivingene. Foreløpig foreligger det ikke noen formell avtale og/eller vedtak om slik medregning, og som en forenkling er siste arbeidsgiver forutsatt å stå for finansieringen av hele ytelsen. Beregnet på denne måten vil medregning øke pensjonsutgiftene i privat AFP med om lag 5 prosent på lang sikt, ved at noen flere vil være omfattet av ordningen. Når vi sammenligner de ulike alternativene mot gjeldende ordning, er det gjeldende ordning uten denne medregningen.

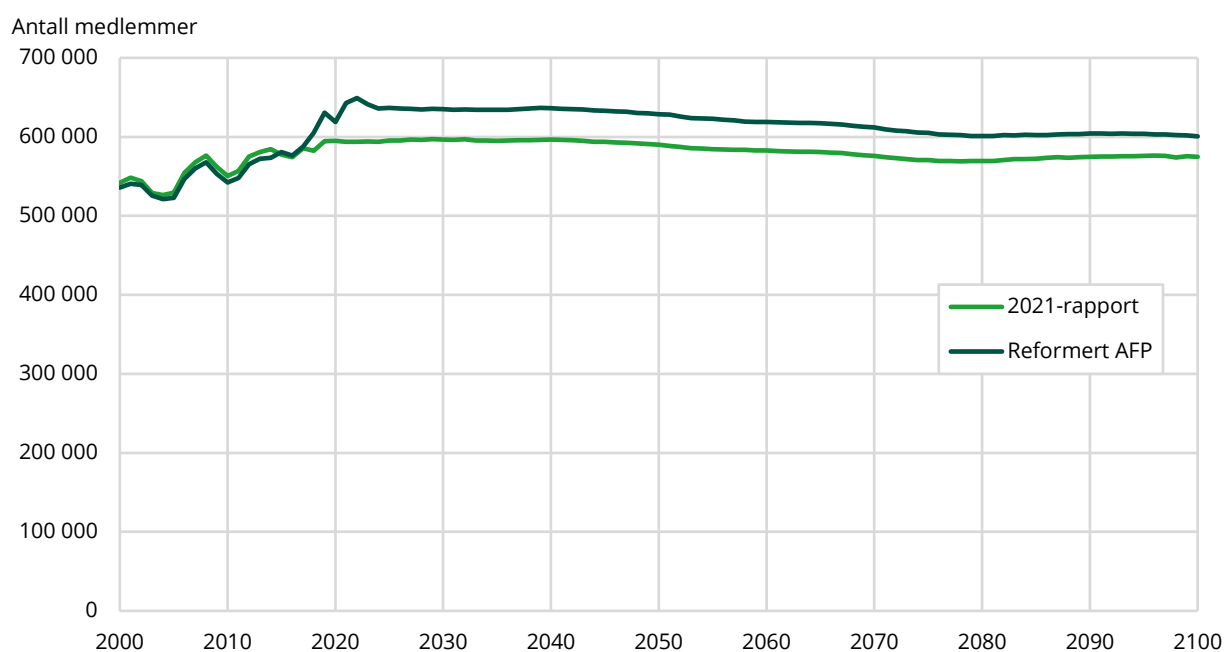
De ulike alternativene for en reformert AFP-ordning er beregnet fra den simuleringen som følger av referansebanen. En ulempe ved dette er at AFP-ordningen til en viss grad kan påvirke uttaks- og avgangsmønsteret, om ikke annet via opptjeningskravet for å kunne ta ut alderspensjon før 67 år. Disse effektene ser vi bort fra her. Fordelen med å beregne ytelsene på de samme simulerte livsløpene, er at simuleringstøyen (modellen trekker begivenheter på individnivå) får nesten ingen innvirkning på forskjellen mellom de ulike alternativene. Endringer i uttaksmønsteret kan også i betydelig grad forskyve pensjonsutgiftene i tid, men delingstallet sikrer at de samlede virkningene over tid i liten grad påvirkes. Ved å bruke samme uttaksmønster i alle beregningene er det ikke behov for å korrigere analysene for disse forskyvningene i tid.

I det følgende har vi sammenholdt resultatene dels med *gjeldende ordning* og sats-/lytelsesnøytrale alternativet fra forrige utredning (som vi kaller *2021-rapport*), der det er aktuelt, og beskrevet de viktigste endringene som følger av oppdatert datagrunnlag, samt noe endrete forutsetninger.

3.2. Økning i medlemsmassen

Det har vært en økning i medlemsmassen de siste årene. Antall yrkesaktive medlemmer i MOSART har økt fra om lag 575 000 personer i 2016 til om lag 649 000 personer i 2022. Til sammenlikning ble det i utredningen fra 2021 anslått å være 594 000 yrkesaktive medlemmer i 2022 (se figur 3.1).⁵ Dette gir seg utslag i både økt premiegrunnlag sammenliknet med forrige rapport, se figur 3.2, og litt økte kostnader på sikt, se figur 3.3. Til sammen betyr det at utgiftene vil oversige inntektene i 2037 med gjeldende ordning, mens med en premiesats på 5 prosent vil utgiftene til en reformert AFP overstige inntektene i 2034.

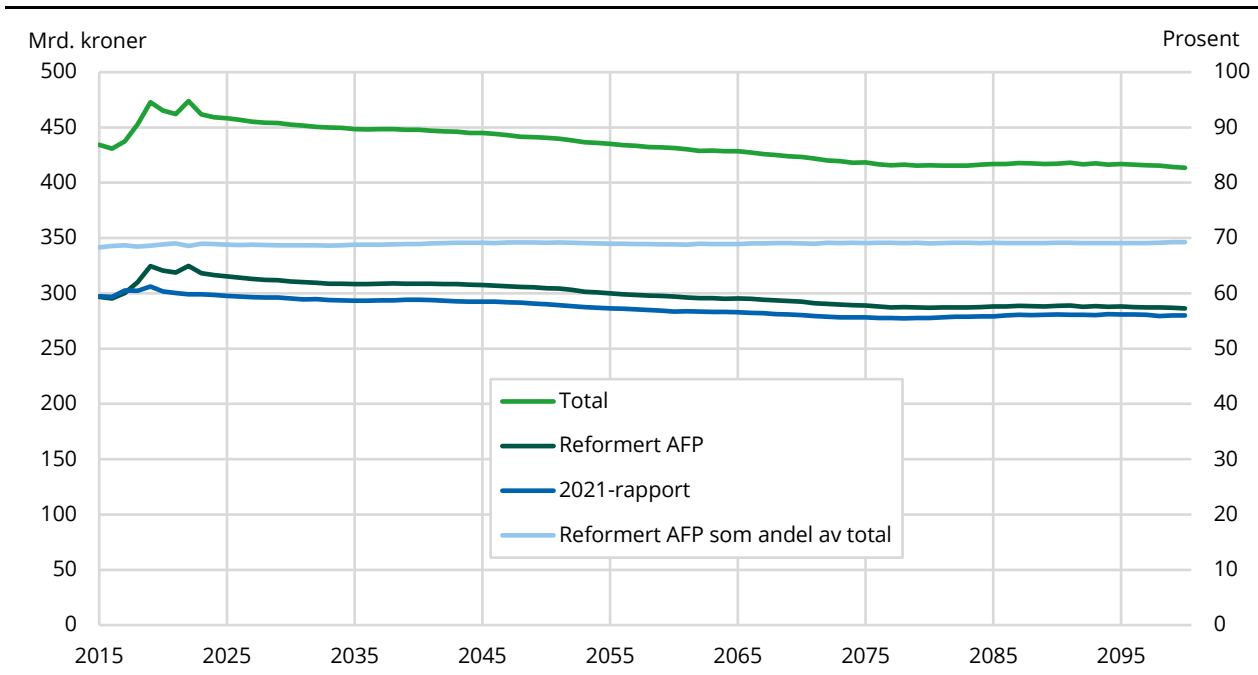
Figur 3.1 Antall yrkesaktive medlemmer i AFP ordningen i MOSART

Kilde: Statistisk sentralbyrå

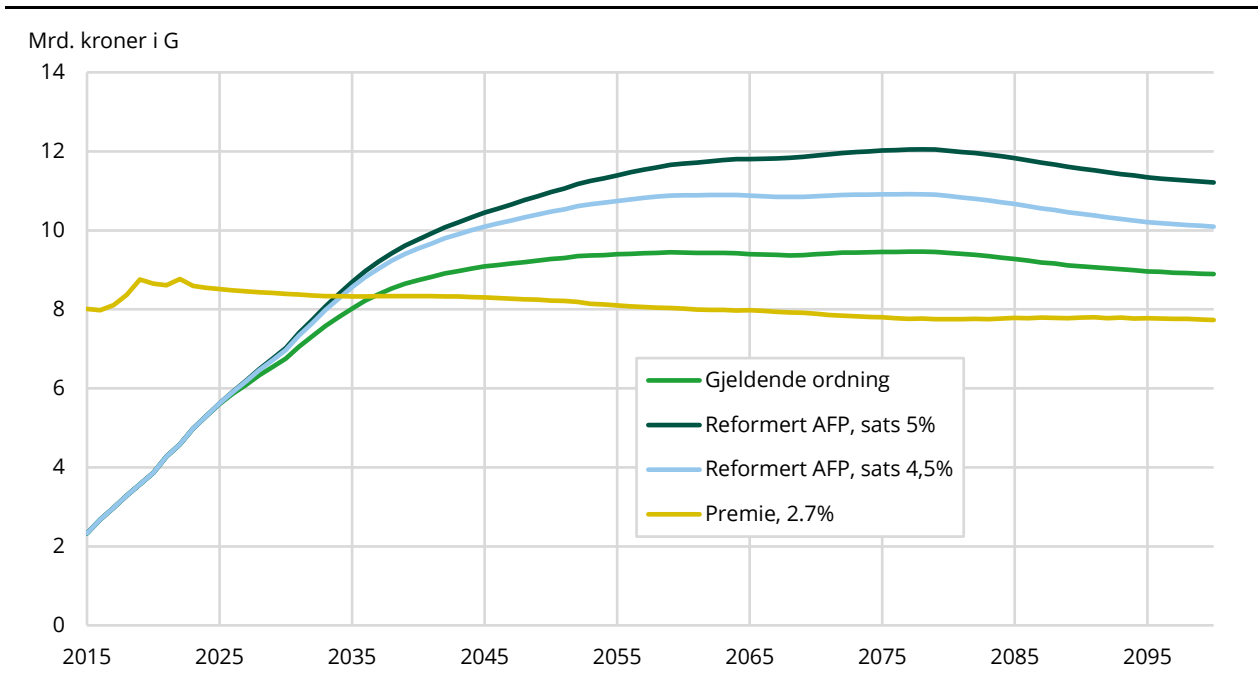
⁵ Oppdateringer og forbedringer av datagrunnlaget siden forrige rapport gjør at grafene ikke sammenfaller helt også for historiske data. Datagrunnlaget i MOSART har ikke direkte opplysninger om AFP-medlemskap men avleder informasjon om medlemskap fra andre kilder. Antallet yrkesaktive medlemmer vil derfor ikke nødvendigvis sammenfalle nøyaktig med ordningens egne tall.

Figur 3.2 Premiegrunnlag. Milliarder 2023 kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 3.3 Anslag på Fellesordningens utgifter og inntekter. Milliarder kroner i 2023-grunnbeløp

Kilde: Statistisk sentralbyrå

3.3. Forskyvning av inntektsgrunnlaget

Gjeldende ordning i privat AFP er en kvalifikasjonsordning, hvor man som 62-åring kvalifiserer til ordningen hvis man har vært ansatt i en medlemsvirksomhet på uttakstidspunktet og vært ansatt i en slik virksomhet i 7 av de 9 siste årene før 62 år. Er man kvalifisert får man regnet med all pensjonsgivende inntekt⁶ til og med det året man ble 61 år.

⁶ Inntekt opp til 7,1 G der omsorgspoeng er inkludert.

Ny ordning er satt sammen av to ytelser, en helt ny og en andel av gjeldende ordning. I den helt nye delen får man medregnet all inntekt⁷ i en medlemsvirksomhet fra og med 2019 og til og med det året man blir 61 år. Ytelsen fra gjeldende ordning beregnes på inntekt til og med 2018, og man får en andel av denne ytelsen gitt ved antall medlemsår fra og med 2019 delt på antall mulig medlemsår.

Gitt at satsene i gjeldende og ny ordning er harmoniserte, er det ingen som vil få en høyere ytelse med ny ordning. De som har vært samtlige år fra og med 2019 i en virksomhet med AFP vil få (nesten) samme ytelse med ny ordning som gammel ordning. Det vil si at første årskull (1964) vil ha 7 mulige medlemsår fra og med 2019, og vil få «full ytelse» med 7 faktiske medlemsår, altså 7 av 7 år.

Overgangen mellom gjeldende og ny ordning er bestemt av to parametre: første årskull omfattet av ny ordning og første år som inngår i beregningsgrunnlaget for ny ordning (og dermed utelates av gjeldende ordning). Merk at opptjeningsår i offentlig sektor også vil gi omtrent samme uttelling i samlet AFP-ytelse, slik at manglende medlemsår må forstås som år hvor man enten er ute av jobb, selvstendig næringsdrivende eller er ansatt i privat virksomhet uten AFP.

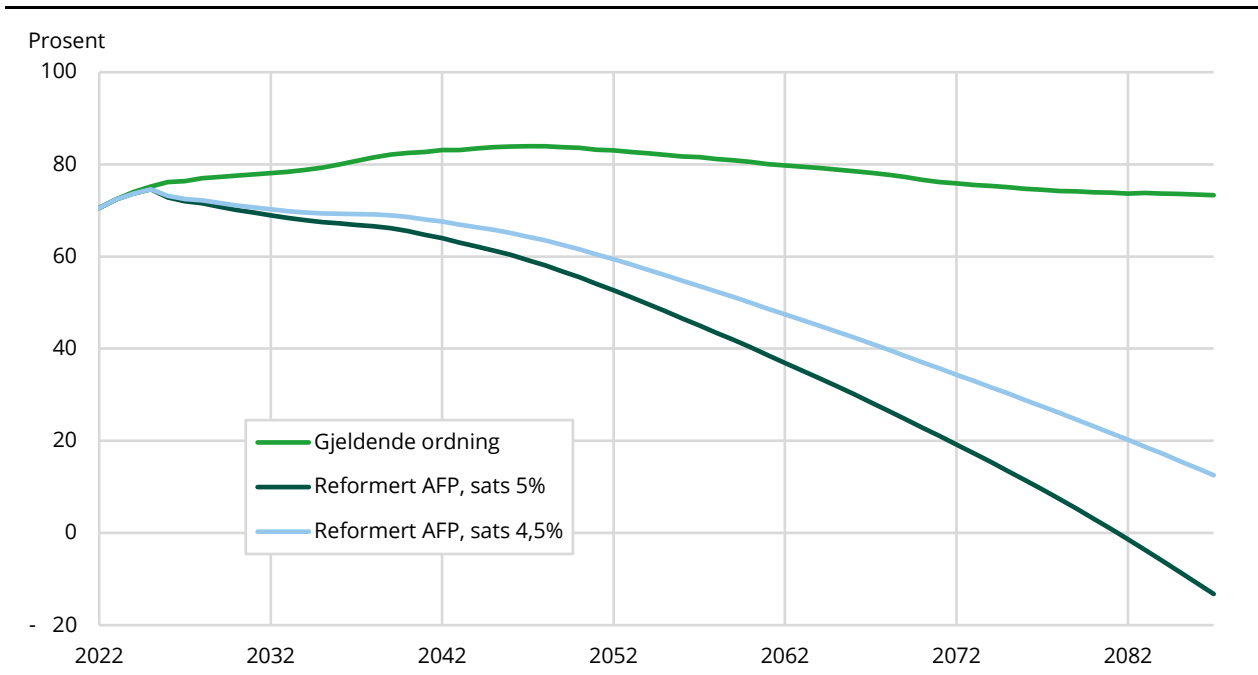
Virkningen å gå fra 9 år til 7 år er først og fremst at overgangen til ny ordning kommer 2 år senere (i tillegg til at overgangsåret er forskjøvet med 3 år). Virkningen på samlede utgifter blir trolig lav, gitt at satsene i ny og gjeldende ordning er harmoniserte. De som kvalifiserer til gjeldende ordning i de første overgangskullene er lite påvirket av overgangen. Ved å redusere fra 9 år til 7 år vil de som mangler opptjening i 2017 og 2018 bli mindre berørt, og dette er trolig viktigere enn de andre små effektene.

3.4. Fondsutvikling

I beregningene har vi antatt en fondsutvikling som med videreføring av dagens AFP, det vil si uten krav om at fondet skal bygges opp til å dekke de juridiske forpliktelsene i 2043. Startfondsverdien er satt til 56,7 milliarder kroner i 2022, i henhold til årsrapporten for 2022 fra Fellesordningen for AFP. Videre har vi lagt inn at premien er 2,6 prosent fra og med 2022 i gjeldende ordning, økt til 2,7 prosent fra og med 2024. I kombinasjon med økt medlemsmasse og økt premiegrunnlag har fondsutviklingen blitt noe oppjustert i forhold til 2021-rapporten. Ifølge våre beregninger er «dagens fonderingsgrad» på 70,5 i 2022. Dersom alternativet med en opptjeningssats på 4,5 prosent skal følge samme fondsutvikling som gjeldende ordning må premien økes til **3,095 prosent i 2026**. Med en opptjeningssats på 5 prosent må premien økes til **3,325 prosent i 2026**.

⁷ Modellteknisk bruker vi pensjonsgivende inntekt, som omfatter mer enn lønn i hovedarbeidsforhold, samtidig som vi ser bort fra lønn i biarbeidsforhold (i en AFP-virksomhet der hovedarbeidsforholdet er uten AFP). Se også vedlegget i forrige rapport (LO/NHO, 2021).

Figur 3.4 AFP-fondet som andel av virksomhetenes juridiske forpliktelser med en videreføring av premie- og opptjeningsatts. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 3.4 viser utviklingen av fondet i gjeldende ordning, og med opptjeningssatser på henholdsvis 4,5 og 5 prosent. Den residualt bestemte premiesatsen oppnås ved å justere ved å justere premien slik at fondsutviklingen i de ulike alternativene treffer samme nivå på fondet i år 2087 som i gjeldende ordning (siste observasjonspunkt i figuren). Dette nivået er beregnet til å tilsvare en fonderingsgrad på 73,3 prosent.

4. Alternative beregninger

Vi har med utgangspunkt i referansebanen beregnet følgende alternative partielle antakelser:

1. Stans i opptjeningen ved «full opptjening», eventuelt en besteårsregel.
2. Fonderingsgraden tillates ikke å falle fra dagens nivå.
3. Pensjonsgrunnlaget stanser ved 6 G, mot 7,1 G i referansebanen
4. Minste samlet opptjening for å kvalifisere til AFP på hhv 0,75 G og 1,6 G, akkumulert fra både offentlig og privat sektor.
5. Staten bidrar ved å dekke kostnadene for overgangsordningen, definert som kostnadene ved å avvikle ansiennitets- og kvalifiseringsvilkårene (også for opptjening før 2015), sammenliknet med å videreføre gjeldende AFP-ordning for opptjeningen som har funnet sted før 2015.⁸
6. Forlenget opptjening i takt med økt nedre aldersgrense i folketrygden, jfr. Pensjonsutvalgets forslag i NOU 2022: 7.
7. Effekten av stigende eller synkende tilslutning til tariffavtale med AFP.
8. Uførekrav og minstetid. Innføring av minstetid på henholdsvis 7 og 10 år. Beregne kostnadene ved å gi uføre AFP ut fra sin opptjening, både uten minstetid og for alternativet med minstetid på 10 år (for alle).

4.1. Maksimal ytelse

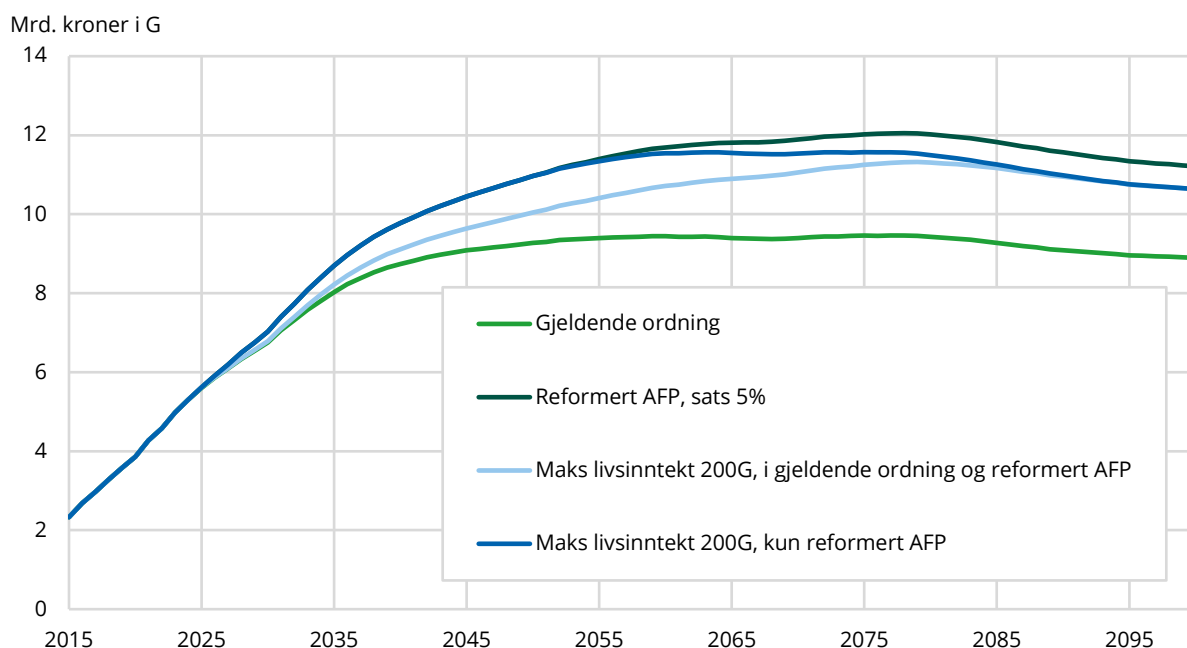
I dette alternativet har vi sett på effekten av å stanse opptjeningsgrunnlaget under ulike definisjoner av «full opptjening», alternativt noe som tilsvarer en form for besteårsregel. Det er vanskelig både reelt og modellteknisk å legge inn en «besteårsregel» for AFP i modellen, blant annet fordi dette må samordnes med offentlig sektor, og fordi gjeldende ordning og ny AFP har ulike inntektsgrunnlag.

Et alternativ er å sette et tak på den inntekten man får med seg inn i beregningen av AFP. Vi har konkretisert det her til 200 G, noe som vil tilsvare en årlig inntekt på 5 G over 40 år. Videre har vi regnet på et slik tak under to antakelser. Under den ene antakelsen omfatter dette også avviklingen av gjeldende ordning, og opptjeningen i gjeldende ordning regnes om til hva inntekten måtte ha vært i ny AFP. Under den andre antakelsen har vi avgrenset dette til ny AFP, som betyr at det kun er opptjening fra 2020 som tas i betraktning. Det følger at i det sistnevnte alternativet vil det ta lang tid før regelen slår inn.

Videre er det mulig å begrense opptjeningen til et gitt antall år, for eksempel de siste 20 årene eller de siste 30 årene. Dette vil trolig gi en relativt god tilnærming på en besteårsregel av typen «30 beste år» når antall år er relativt høyt (30 år), men mer tvilsom med færre år (20 år). Regelen vil systematisk overvurdere innstramningen (for gitt opptjeningsprosent), og det blir litt tilfeldig hvilken sektor som står for finansieringen (der en faktisk besteårsregel måtte fordelt utgiftene etter total opptjening, inkludert år som blir strøket). Dette er også en regel som tar lang tid å fase inn.

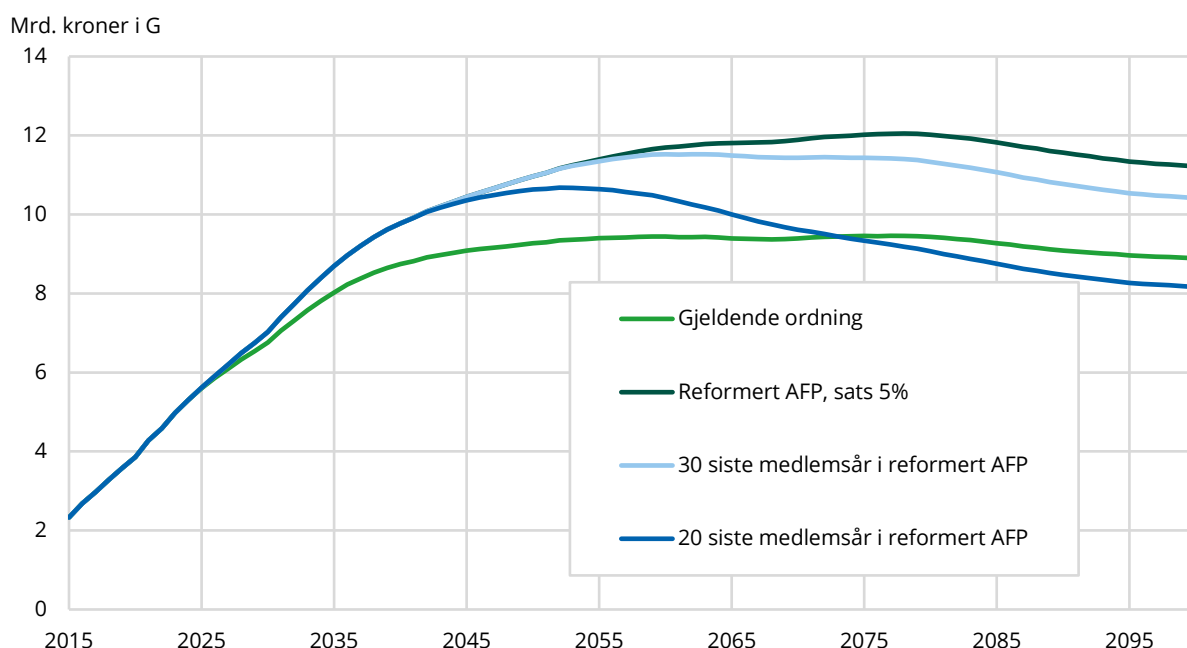
⁸ Overgangsordningen er med andre ord definert tilsvarende som i figur 7.12 i LO/NHO (2021).

Figur 4.1 Anslag på Fellesordningens utgifter til reformert AFP med opptjeningsats på 5 prosent - med tak på samlet opptjening. Milliarder kroner i 2023-grunnbeløp

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 4.2 Anslag på Fellesordningens utgifter til reformert AFP med opptjeningsats på 5 prosent - med tak på henholdsvis 20 siste og 30 siste medlemsår i reformert AFP. Milliarder kroner i 2023-grunnbeløp

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 4.1 viser at innsporingen av å innføre et tak på opptjeningen vil være betydelig dersom man antar at taket også gjelder for opptjening i gjeldende ordning. Dersom taket kun innføres med reformert AFP vil det ta lang tid før tiltaket får effekt og innsporingen blir mer moderat. Figur 4.2 viser at alternativet som begrenser opptjeningen til de 30 siste årene vil ha om lag samme effekt som alternativet med maksimalt samlet opptjeningsgrunnlag på 200 G. Det kan også illustreres ved de residualt bestemte premiesatsene. For et tak på 200 G i både gjeldene ordning og reformert AFP blir denne **3,076 prosent**, med det samme taket kun i reformert AFP blir den **3,254 prosent**,

begrenset til siste 30 år i ordningen blir den **3,233** prosent, og til slutt, begrenset til siste 20 år i ordningen blir den **2,883** prosent.

Innsparingen i alternativet med maksimalt samlet opptjeningsgrunnlag på 200 G i reformert AFP vil bli om lag 500 millioner kroner per år på lang sikt (etter 2080), det vil si om lag 5 prosent lavere enn i referansebanen med en opptjeningssats på 5 prosent. Litt grovt regnet kan man derfor snu regnestykket og si at innsparingen tilsvarer en opptjeningssats på 5,2 prosent (opptjeningssats/(1-innsparing i prosent)).

Alternativt kan man ta utgangspunkt i innsparingen målt ved den residualt bestemte endringen i premiesats. Merk at hvor stor innsparingen er samlet sett vil avhenge av hvor mange år framover i tid man summerer over. De residualt bestemte premiesatsene i denne rapporten er beregnet på perioden fram til 2087, og som vist i figur 4.1 vil det ta lang tid før et samlet opptjeningsstak i reformert AFP vil ha effekt. Målt fram til 2087 er innsparingen (målt ved premiesatsen) på 2,1 prosent, altså noe lavere enn i eksemplet over med lengere sikt. Med det samme enkle regnestykket vil dette gi at innsparingen tilsvarer en opptjeningssats på 5,1 prosent.

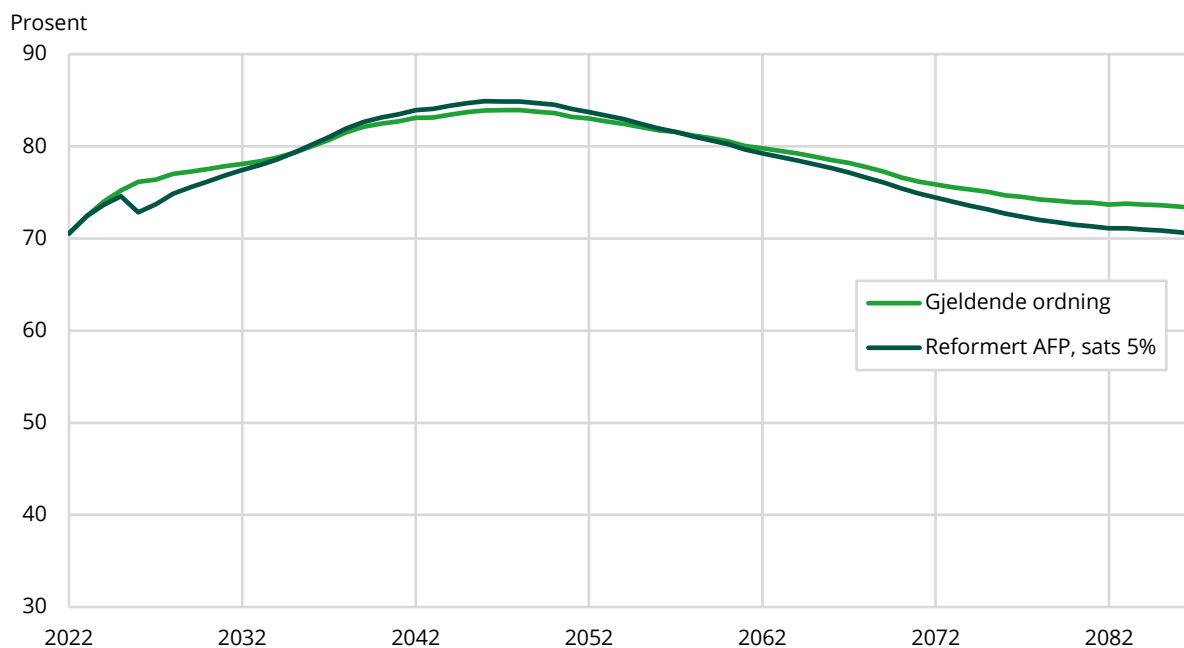
Merk også at en eventuell besteårsregel vil være mindre gunstig for personer som har startet yrkeskarrieren tidlig og hatt en tilnærmet jevn inntekt fram til 62 år, sammenliknet med personer som tar lang utdanning, går ut i arbeidslivet senere og har en brattere inntektsutvikling. La oss sammenlikne tre inntektsforløp som alle har 200 G i sum: person A har 5 G i 40 år, person B har en stigning fra 4 til 7 G over 30 år og person C har et mer ujevnt forløp og med de beste årene i midten av karrieren. I et slikt eksempel vil person B komme klart best ut med en besteårsregel. Person C vil tjene litt på en besteårsregel sammenliknet med person A, men ikke mye. En opptjening basert på samlet opptjeningsgrunnlag ville derimot gitt alle tre like mye.

4.2. Fast fonderingsgrad

Ifølge våre beregninger er «dagens fonderingsgrad» på 70,54 ved utgangen av 2022. Dersom denne skal holdes fast, definert som å være den samme i år 2087 som i år 2022, må premien økes til **3,305 prosent i 2026** (gitt en opptjeningssats på 5 prosent).

Med en fast premiesats vil fonderingsgraden øke fram mot 2050 for så å synke fram mot 2090, se figur 4.3. Det vil si at å betinge på lik fonderingsgrad i 2087 som i 2022, vil gi en fonderingsgrad på opp mot 85 prosent mellomtiden (med et makspunkt i 2046). En alternativ betingelse kunne for eksempel vært å betinge på fonderingsgraden i 2046. Dette ville gitt en residualt bestemt premiesats på 3,01 prosent, men da ville til gjengjeld fonderingsgraden falt til 30 prosent i 2087.

En fullstendig fast fonderingsgrad over tid ville krevd en premiesats som endret seg over tid.

Figur 4.3 AFP-fondet med fast fonderingsgrad på 70,5 prosent. Prosent

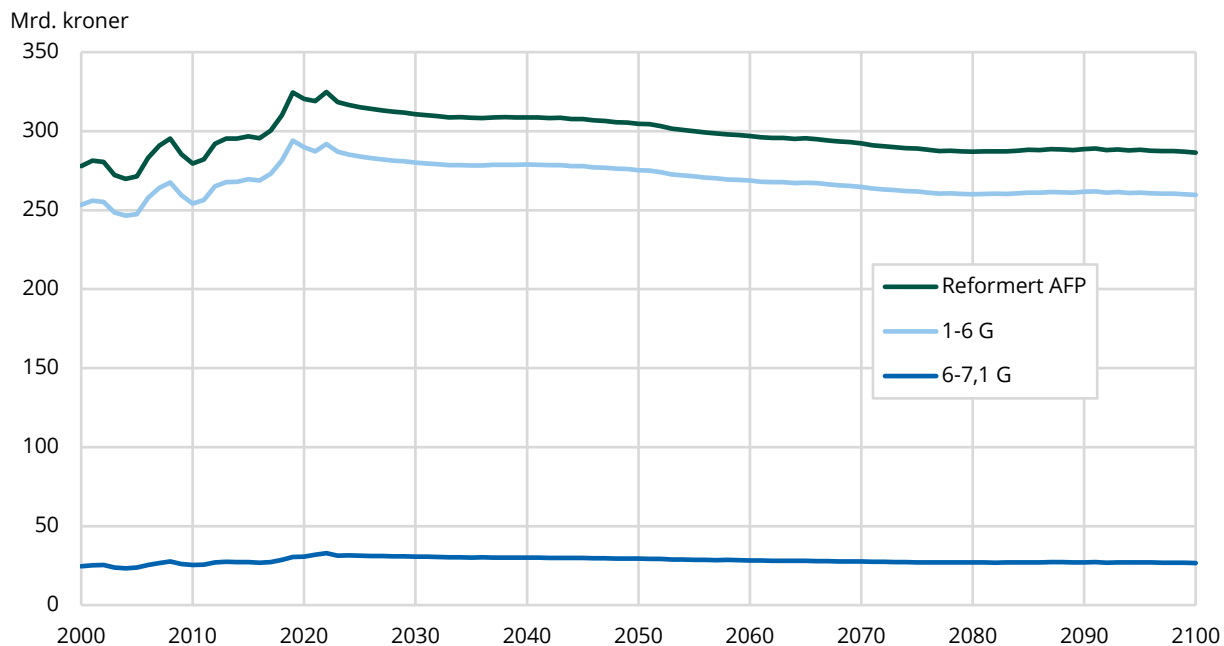
Kilde: Statistisk sentralbyrå

4.3. Pensjonsgrunnlaget stanser ved 6 G

Dersom opptjeningsgrunnlaget stanser ved 6 G vil utgiftene reduseres, som illustrert i figur 4.5. I beregningene er det lagt til grunn at opptjeningsstaket gjelder i AFP2. Dersom opptjeningsgrunnlaget stanser ved 6 G, mens premiegrunnlaget fortsatt går opp til 7,1 G ville den residualt bestemte premiesatsen blitt **3,116 prosent**.

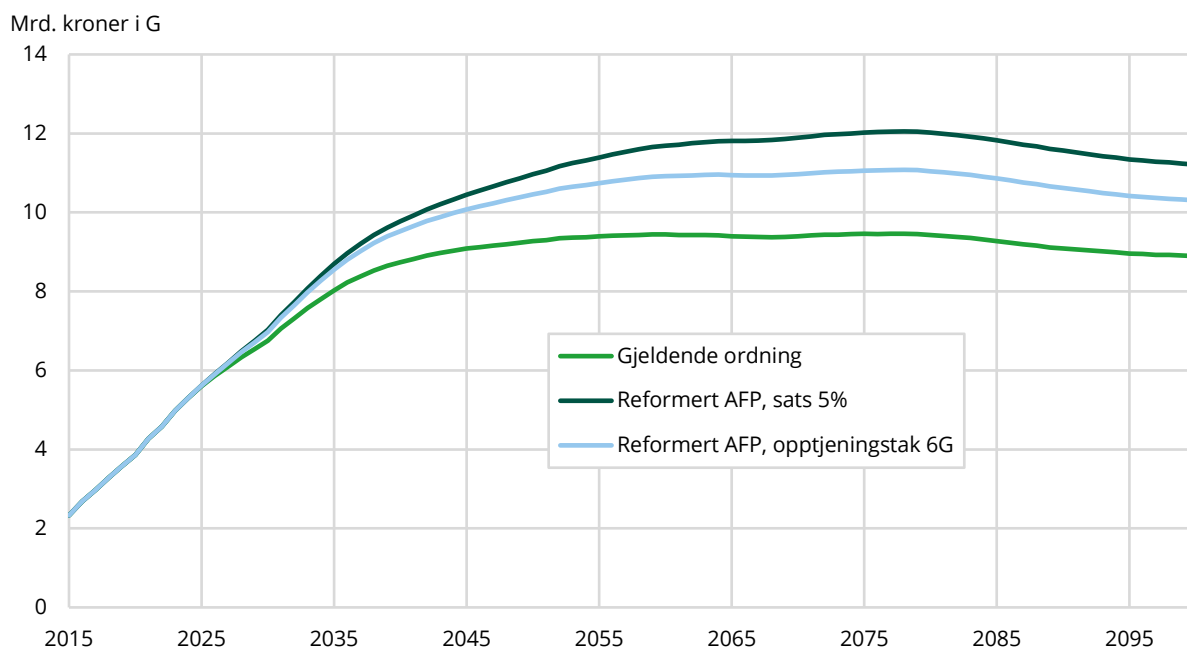
Hvis man antar at pensjonsgrunnlaget også stanser ved 6 G, men fortsatt gjelder fra 1 G, vil derimot den residualt bestemte premiesatsen vil bli 3,476 prosent. Merk at dette gjelder betinget på at fondsutviklingen skal være som med dagens ordning, der det ikke er lagt inn en tilsvarende endring i pensjonsgrunnlaget for gjeldende ordning. På den annen side, dersom pensjonsgrunnlaget utvides til å gjelde hele inntektsgrunnlaget under 6 G, altså fra 0 til 6 G, vil den residualt bestemte premiesatsen vil bli 2,991 prosent. Som i flere av alternativene vil en eventuell endring på inntektssiden komme umiddelbart, mens endringen på utgiftssiden vil komme mer gradvis etter hvert som mer og mer opptjening skjer i reformert system.

Figur 4.4 Premiegrunnlag. Milliarder 2023 kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 4.5 Anslag på utgifter til AFP-ordningen når pensjonsgrunnlaget stanser ved 6G. Milliarder kroner i 2023-grunnbeløp

Kilde: Statistisk sentralbyrå

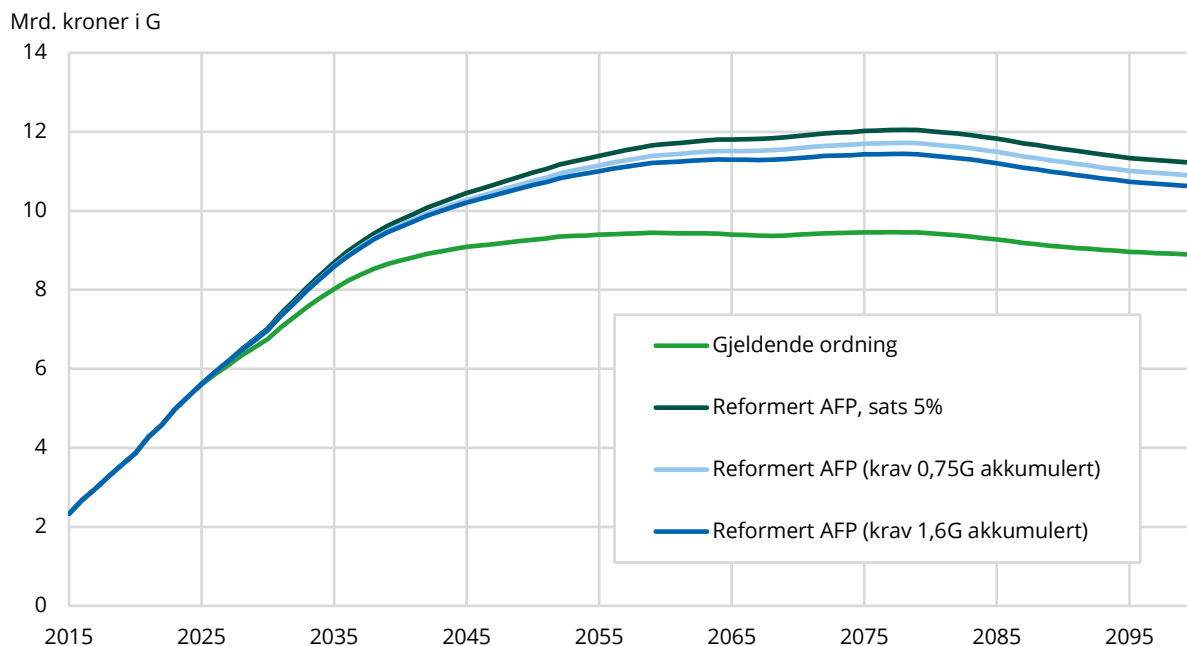
4.4. Nedre grense for opptjening til AFP

Med en opptjeningssats på 5 prosent har vi beregnet at utgiftene til reformert AFP vil bli litt lavere hvis man innfører et minstekrav til opptjening på henholdsvis 0,75 G og 1,6 G. Vi har beregnet at utgiftene, uten noe krav til opptjening, vil bli om lag 11 milliarder i 2050, for så å øke til om lag 12 milliarder i 2075 og om lag 11,2 milliarder i 2100 under reformert AFP (i faste 2023-kroner). Videre har vi beregnet at dersom man innfører et opptjeningskrav på 0,75 G, vil utgiftene bli om lag 200 millioner lavere i 2050. Besparelsen stabiliserer seg rundt om lag 320 millioner kroner i 2075. Om

man istedenfor innfører et opptjeningskrav på 1,6 G blir besparelsen om lag 330 millioner kroner i 2050, og stabiliserer seg tilsvarende om lag 590 millioner kroner rundt 2075, ifølge våre beregninger.

Til sammenlikning har vi beregnet dagens utgifter (2023) til rundt 5 milliarder kroner, og utgifter på 9,27 milliarder, 9,46 milliarder og 8,89 milliarder kroner i henholdsvis 2050, 2075 og 2100 hvis dagens regelverk består.

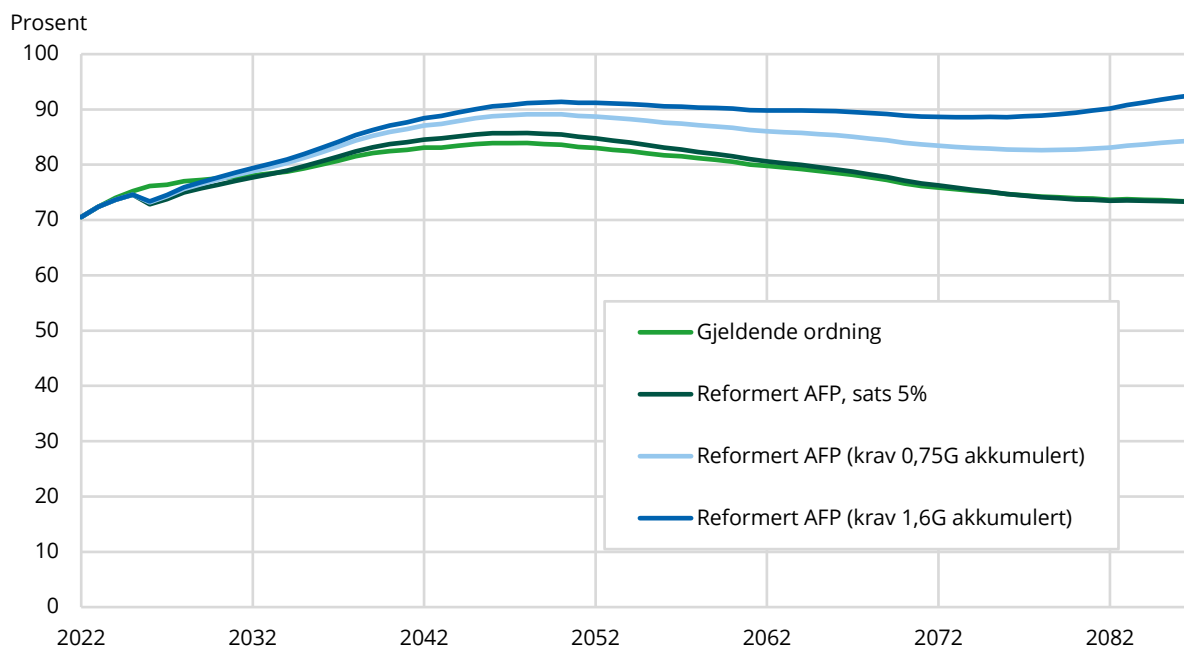
Figur 4.6 Anslag på Fellesordningens utgifter til reformert AFP med opptjeningssats på 5 prosent - med og uten minstekrav for samlet opptjening. Milliarder kroner i 2023-grunnbeløp

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 4.7 illustrerer hvordan minstekrav til opptjening ville påvirket fondet. Her har vi benyttet samme forutsetninger som i hovedalternativet, det vil si at vi antar at dagens fonderingsgrad skal holdes som med videreføring av gjeldende ordning, som etter våre beregninger tilsier en premie på 3,325 prosent. Om vi tar utgangspunkt i den samme premien, men endrer minstekravene for opptjening til henholdsvis 0,75 G og 1,6 G, vil fondet øke noe over tid.

Den residualt bestemte premiesatsen gitt betingelsen om at fonderingsgraden skal holdes som med videreføring av gjeldende ordning blir henholdsvis **3,247 prosent** for alternativet med minstekrav på 0,75 G og **3,193 prosent** for alternativet med minstekrav på 1,6 G.

Figur 4.7 AFP-fondet med en premiesats på 3,325 prosent og minstekrav for samlet opptjening. Prosent

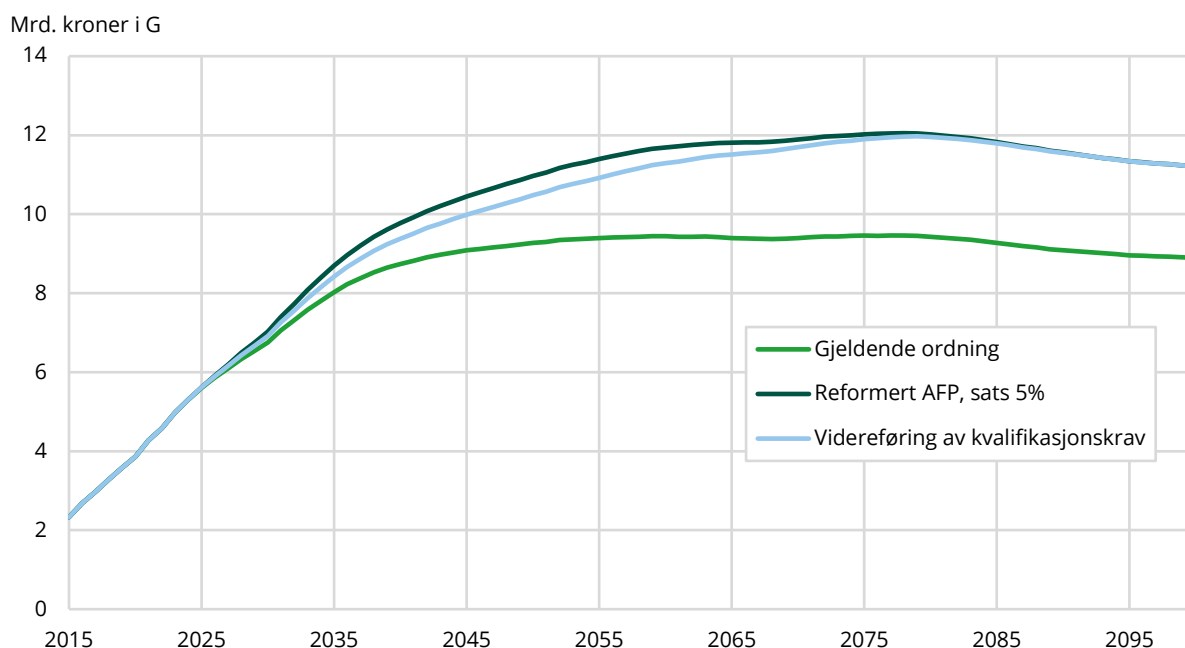
Kilde: Statistisk sentralbyrå

4.5. Staten bidrar i tillegg ved å dekke kostnaden ved overgangsordningen

Umiddelbar avvikling av ansiennitets- og kvalifiseringsvilkårene (også for opptjening før 2015) vil gi høyere kostnader fram mot 2080, sammenliknet med å videreføre gjeldende AFP-ordning for opptjeningen som har funnet sted før 2015. Figur 4.8 viser at utgiftene til reformert AFP ville vært lavere dersom man videreførte kvalifiseringsvilkårene for opptjening som fant sted før 2015 sammenliknet med en umiddelbar avvikling.

Vi har beregnet de ekstra årlige kostnadene til å være på sitt høyeste rundt 2050, på 490 millioner kroner, og totalkostnaden ved overgangsordningen har vi beregnet til å være om lag 16,6 milliarder kroner. Dersom man antar at staten dekker denne ekstra kostnaden vil den residualt bestemte **premiesatsen bli 3,235 prosent.**

Figur 4.8 Anslag på Fellesordningens utgifter til reformert AFP med opptjeningsatts på 5 prosent og en videreføring av kvalifikasjonskravene i gjeldende ordning. Milliarder kroner i 2023-grunnbeløp

Kilde: Statistisk sentralbyrå

4.6. Økte aldersgrenser

I dette alternativet har vi beregnet effekten av å gå over til en dynamisk justering av aldersgrensene i tråd med hovedalternativet i Pensjonsutvalgets forslag (NOU 2022:7).

Økte aldersgrenser vil ha effekt på *andelen personer med privat AFP*. For de som kvalifiserer ved 61 år vil økte aldersgrenser medføre noe økt risiko for tap av hele ytelsen. For det første vil noen flere bli uføre før de kan ta ut AFP. Dette trekker entydig i retning av færre med AFP. Effekten ser ut til å være relativt svak, som i tilfelle kan forklares med at personer som kvalifiserer til AFP ved 61 år har en jevnere yrkeskarriere bak seg, som korrelerer med lavere uførerisiko.

For det andre kan man gå inn i eller ut av arbeid mellom 61 år og ny aldersgrense. Dette kan trekke i begge retninger, men det er grunn til å tro at de som kommer inn i jobb som 62-åring i liten grad vil kvalifisere til AFP på grunn av manglende yrkeshistorie. Effekten er trolig uansett svak, fordi de som kvalifiserer til AFP gjerne har stabil yrkesdeltaking.

For det tredje, kan man bytte sektor mellom 61 år og ny aldersgrense. Også denne effekten kan trekke i begge retninger. Effekten er trolig svak fordi sektorbytter blir sjeldnere ved høyere aldre. Til slutt, når pensjonsuttaket skyves ut i tid, vil også antallet alderspensjonister totalt endres, og dette vil igjen påvirke andelen med AFP.

Effekten på andelen medlemmer i ny ordning blir sterkere enn med gjeldende ordning. Forklaringen er trolig at det er mange 61-åring med litt AFP-opptjening som både diskvalifiserer under gjeldende ordning og har høyere uførerisiko, noe som gir klar effekt på andel med ytelsen, men liten effekt på total utgift.

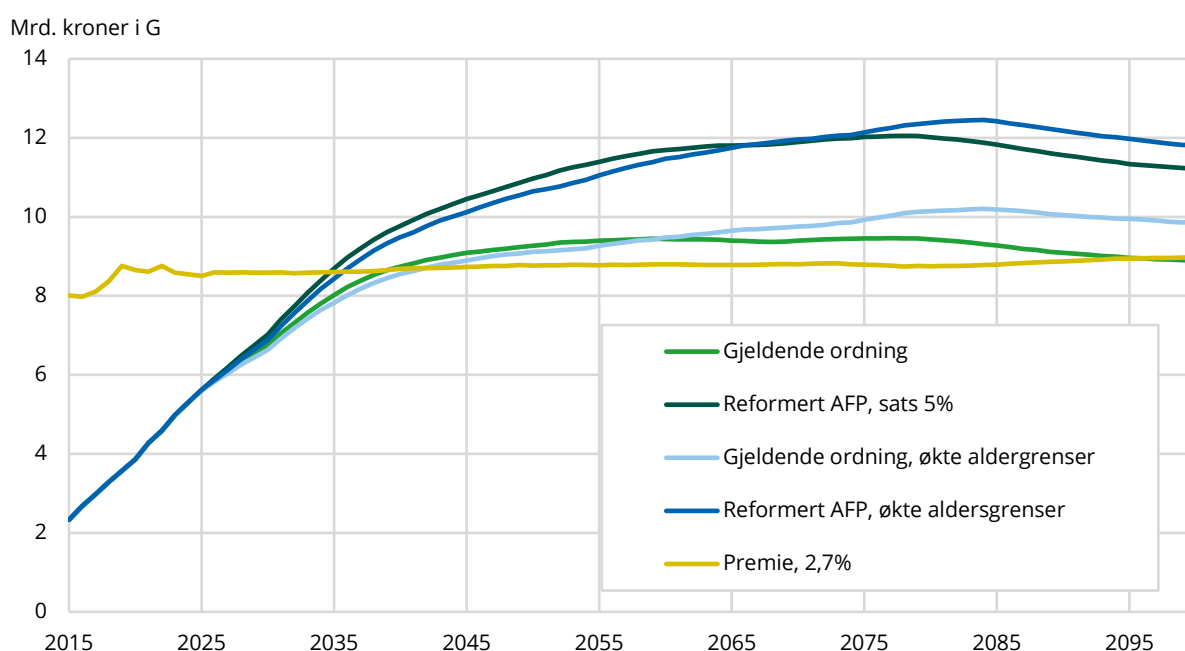
Figur 4.9 viser inntekter og utgifter til AFP-ordningen med økte aldersgrenser. Når aldersgrensen skyves oppover vil målgruppen krympe og redusere forpliktelsene, men dette motvirkes her av at opptjeningen også går lenger enn til 62 år. Opptjeningen går lenger fram, men premiegrunnlaget går også lenger fram, og vil (så lenge levealder øker) ligge foran i tid i forhold til effekten av den økte opptjeningen.

Pensjonsuttaket skyves ut i tid, men vil bare forskyve pensjonsutgiftene midlertidig. I tillegg kommer her at unge alderspensjonister (som det blir færre av) i ganske mange ti-år framover vil ha en mye høyere andel med AFP enn eldre alderspensjonister, enda mer med ny AFP enn med gjeldende ordning. Dette skaper virkninger som er kompliserte å forstå og kvantifisere.

Samlet sett vil økte aldersgrenser kunne styrke økonomien i privat AFP, med sterkest effekt for gjeldende ordning og noe effekt for en eventuell ny ordning. Dersom alternativet med opptjeningssats på 5 prosent og økte aldersgrenser skal følge samme fondsutvikling som gjeldende ordning med økte aldersgrenser må **premien økes til 3,241 prosent i 2026**. Til sammenlikning var den residualt bestemte premiesatsen 3,325 prosent i alternativet uten økte aldersgrenser.

Merk samtidig at kombinasjonen av uføretrygd og alderspensjon kan være økonomisk mer gunstig enn kombinasjonen av AFP og alderspensjon rundt nedre aldersgrense.

Figur 4.9 Anslag på Fellesordningens inntekter og utgifter til reformert AFP og gjeldende ordning med økte aldersgrenser. Milliarder 2023 kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå

4.7. Endret tilslutning til tariffavtale med AFP

Reformert AFP kan påvirke medlemsmassen. På den ene siden vil det bli mer attraktivt å jobbe i en virksomhet med tariffavtale for flere arbeidstakere enn tidligere. Dette kan føre til at flere virksomheter vil melde seg inn i ordningen. På den andre siden vil virksomhetenes kostnader av å være tilsluttet ordningen nødvendigvis øke dersom premiesatsen øker. Dette vil gjøre det mindre attraktivt for virksomheter å være tilsluttet ordningen. Hvilken effekt som dominerer, er uvisst. Vi beregner derfor premiesatser for to eksempler av endring i medlemsmassen; henholdsvis en økning og en reduksjon i medlemsmassen på 20 prosent.⁹

I det første alternativet økes størrelsen på privat sektor med AFP med 20 prosent. Antakelsen gir 20 prosent flere ansatte i privat sektor med AFP *på bekostning* av privat sektor *uten* AFP fra og med

⁹ Av analytiske grunner er det rimelig å se på et symmetrisk skift. Hverken størrelsesorden eller retning er ment å angi anslag på hva som er mest sannsynlig.

2026. En økning i medlemsmassen gir en umiddelbar økning i premieinntektene, men også en økning i forpliktelsene på sikt. Med en opptjeningssats på 5 prosent må **premien økes til 3,235 prosent** i 2026 for å gi samme utvikling som med dagens ordning. Dette er 0,090 prosentpoeng lavere enn hvis medlemsmassen forble uendret.

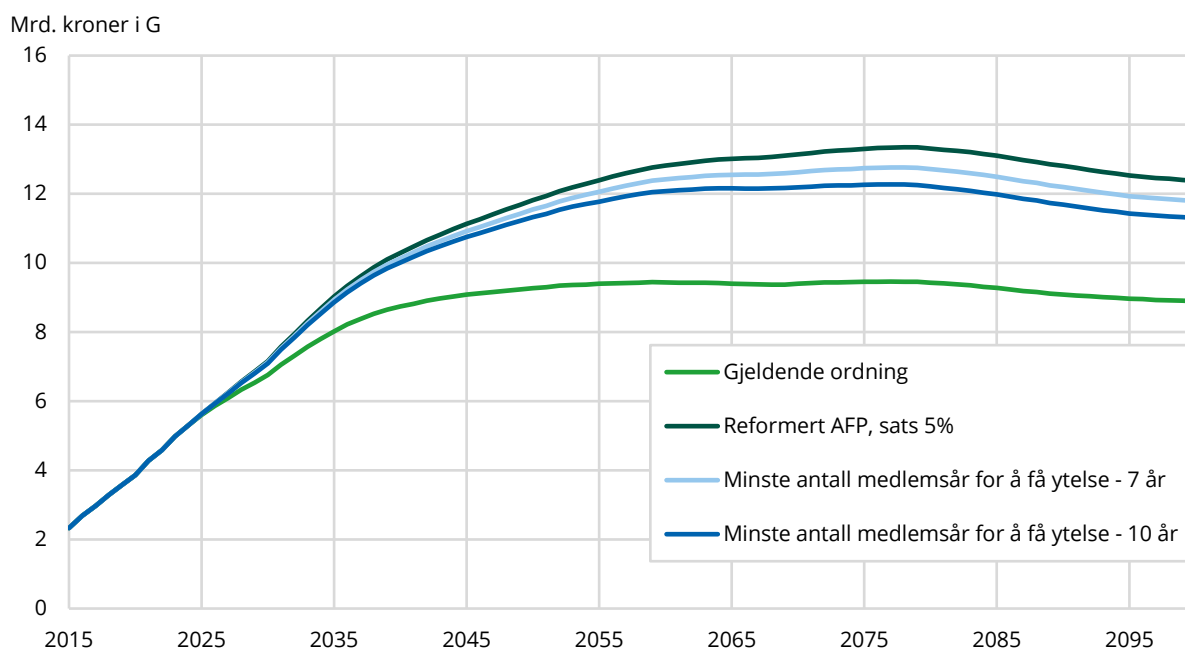
I det andre alternativet reduseres størrelsen på privat sektor med AFP med 20 prosent, *til fordel* for privat sektor *uten* AFP. Dette vil gi en umiddelbar reduksjon i premieinntektene, men også gi en reduksjon i forpliktelsene. Med en opptjeningssats på 5 prosent må **premien økes til 3,598 prosent** i 2026 for å gi samme utvikling som med dagens ordning. Dette er 0,273 prosentpoeng høyere enn hvis medlemsmassen forble uendret. Effekten av utmelding på premiesatsen er altså om lag tre ganger større med utmelding enn med innmelding. Trolig skyldes dette at det tar tid før forpliktelsene øker med stigende tilslutning til ordningen. Dermed trenger ikke premiesatsen være like høy som den ellers ville måttet være.

I 2021-rapporten ble det også regnet på et utmeldingsscenario, men der utmeldingstidspunktet ble lagt noe fram i tid (år 2043) for at reformert AFP skulle være tilstrekkelig innfasert med hensyn på opptjening fra og med 2015. En utmelding vil gi umiddelbar reduksjon i utgiftene i gjeldende ordning siden de utmeldte da mister retten til AFP, mens ny ordning gjør at opptjeningen for de under 62 år ikke forsvinner selv om en virksomhet melder seg ut. Derfor vil effekten av en mulig utmelding være større jo lenger den nye ordningen var vært gjeldende.

4.8. Uføre og minstetid

Forslaget til reformert AFP i LO/NHO (2021) baserte seg på at kvalifiseringsvilkårene i dagens AFP avvikles umiddelbart. I rapporten ble det lagt til grunn at det eneste vilkåret som fortsatt skulle gjelde var kravet om ikke-uførhet ved og etter 62 år. I dette avsnittet har vi sett på ulike varianter der disse forutsetningene endres. Vi har sett på ulike krav til minstetid for å kvalifisere til ordningen, kostnaden på premien dersom også uføre får AFP ut fra sin opptjening, samt en kombinasjon der uføre får utbetalt full AFP, men der alle, inkludert de uføre, står overfor et krav om minstetid.

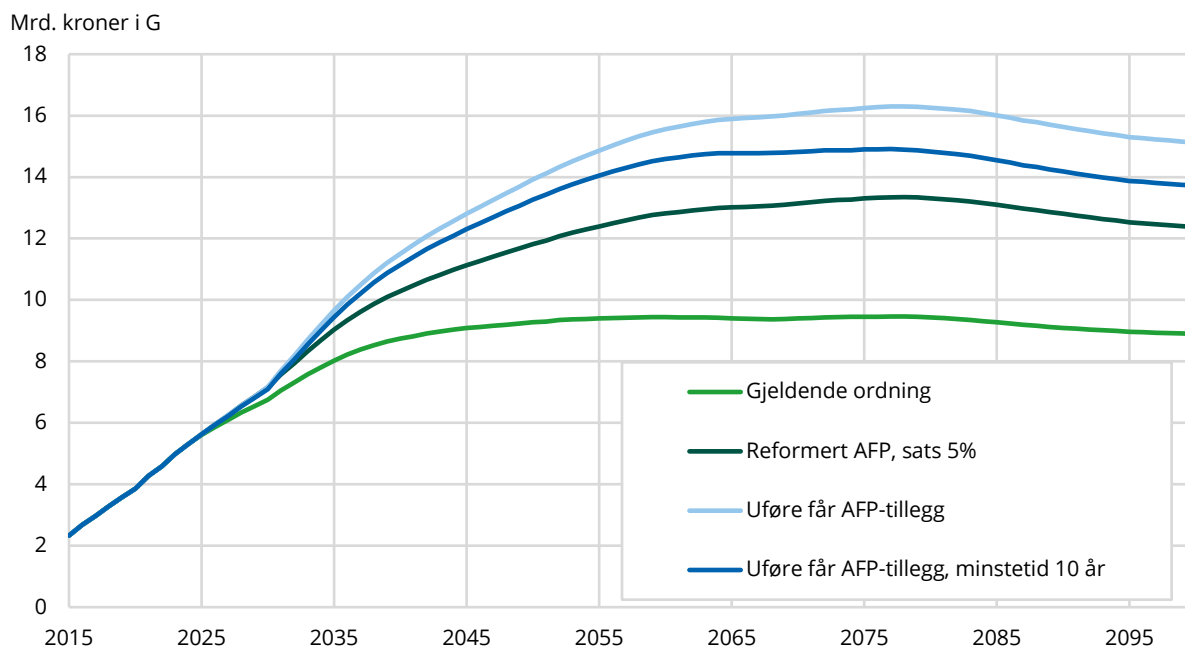
Figur 4.10 Anslag på Fellesordningens utgifter til reformert AFP med opptjeningssats på 5 prosent – med minstekrav til antall medlemsår. Milliarder kroner i 2023-grunnbeløp

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Først har vi sett på to alternative krav til minstetid i ordningen på henholdsvis 7 og 10 år. Vi har antatt at opptjening i reformert AFP vil kreve at man har minst n års medlemstid i AFP totalt (inkludert år før 2020 og i offentlig sektor). I beregningen har vi lagt til grunn at avviklingen av gjeldende ordning ikke påvirkes. Innsparingen gir utslag i en residualt bestemt premiesats på henholdsvis **3,243 prosent for krav om minimum 7 år** og **3,174 prosent for krav om minimum 10 år** i ordningen.

Figur 4.11 Anslag på Fellesordningens utgifter til reformert AFP med opptjeningssats på 5 prosent - inkludert uføre. Milliarder kroner i 2023-grunnbeløp

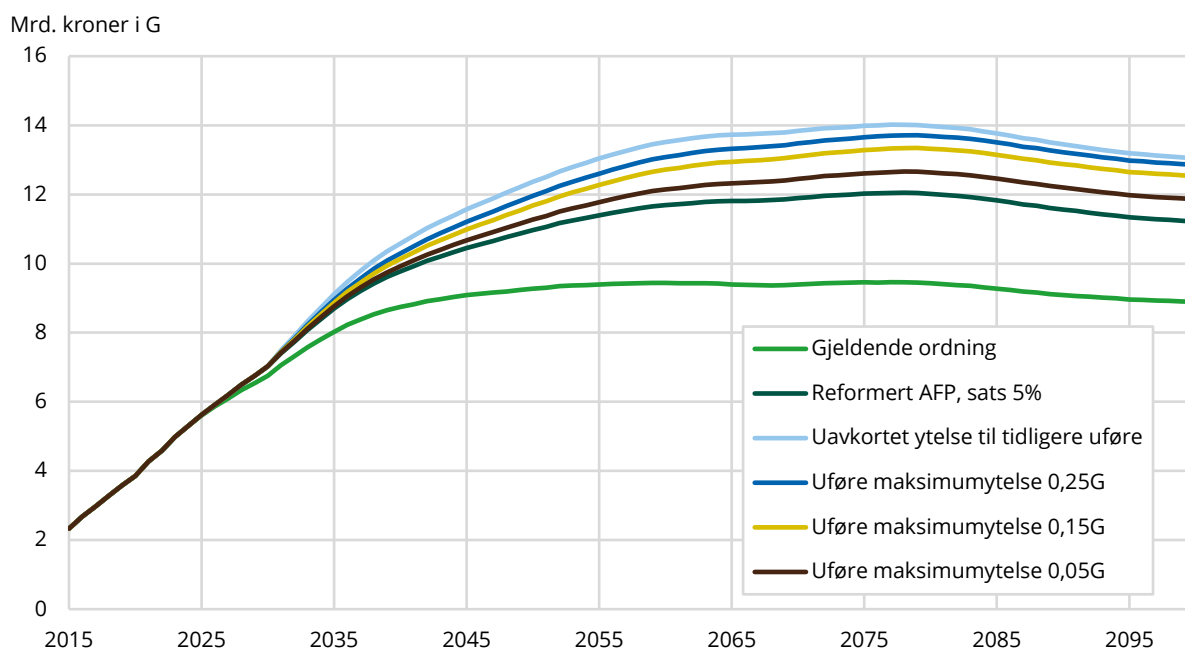
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Videre har vi gjort en beregning der alle som er omfattet av ny AFP (født 1964 eller senere) får hele AFP-ytelsen uavhengig av om de er uføretrygdet etter 62 år. Det gir en relativt bratt innfasing av uføretrygdete i ordningen, se figur 4.11. Figuren illustrerer videre alternativet der uføre får utbetalt full AFP, men der alle, inkludert de uføre, står overfor et krav om minstetid på 10 år.

Å utvide ordningen til å inkludere uføre vil bidra til å gjøre ordningen dyrere, målt ved en residualt bestemt premiesats på henholdsvis **3,807 prosent** ved å inkludere uføre og **3,610 prosent** ved å inkludere uføre og samtidig ha et minstekrav til antall opptjeningsår som gjelder for alle.

Til slutt har vi beregnet utslaget på premien av at uføre i AFP-ordningen får utbetalt en maksytelse som en livsvarig ytelse fra 67 år (der de som ikke har tilstrekkelig opptjening får en lavere ytelse tilsvarende det de har opptjent).

Figur 4.12 Anslag på Fellesordningens utgifter til reformert AFP med opptjeningsatts på 5 prosent - inkludert en maksytelse til uføre. Milliarder kroner i 2023-grunnbeløp

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 4.12 viser anslag på ordningens utgifter med ulike nivå på en slik maksytelse til uføre, sammenliknet med alternativet det uføre får en uavkortet AFP-ytelse. Maksimumytelsene i seg selv bidrar i begrenset grad fordi mange uføre har en liten ytelse og fordi levealdersjusteringen ved 67 år reduserer løpende ytelse ganske mye etter hvert. Av den grunn har vi inkludert et alternativ på 0,05G for å illustrere poenget. De residualt bestemte premiesatsene blir henholdsvis **3,715 prosent for alternativet med en maksytelse på 0,25 G**, 3,639 prosent for en maksytelse på 0,15 G og til slutt 3,517 for en maksytelse på 0,05 G. En maksytelse vil trolig ha en større effekt hvis man kombinerer denne med krav om minste antall år medlemskap og/eller økte aldersgrenser.

4.9. Oppsummering av alternativer

Tabell 4.1 oppsummerer de residualt bestemte premiesatsene for alle alternativene, samt den partielle innsparingen (eventuelt ekstrakostnad) de ulike alternativene vil medføre. Merk at en kombinasjon av alternativer ikke nødvendigvis vil gi samme effekt som summen av de partielle differansene.

Tabell 4.1 Oppsummering av alternative beregninger

	Premiesats	Differanse
Opptjeningsatts 4,5 prosent	3,095	
Opptjeningsatts 5 prosent	3,325	
Alternative beregninger gitt opptjeningsatts på 5 prosent:		
Tak på 200 G samlet opptjening	3,254	-0,071
Opptjening begrenset til siste 30 år	3,233	-0,092
Fonderingsgrad holdes på dagens nivå	3,305	-0,020
Opptjeningsgrunnlaget stanser ved 6 G	3,116	-0,209
Minste samlet opptjening på 0,75 G	3,247	-0,078
Minste samlet opptjening på 1,6 G	3,193	-0,132
Staten dekker overgangsordningen	3,235	-0,090
Økte aldersgrenser	3,241	-0,084
20 prosent økt tilslutning til ordningen	3,235	-0,090
20 prosent redusert tilslutning til ordningen	3,598	0,273
Krav om minimum 7 år i ordningen	3,243	-0,082
Krav om minimum 10 år i ordningen	3,174	-0,151
Inkludering av uføre	3,807	0,482
Kombinasjon av minimum 10 år + uføre	3,610	0,285
Inkludering av uføre med maksytelse på 0,25 G	3,715	0,390

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Videre er det verdt å merke seg at tabellen viser resultater av beregninger som er basert på mange antakelser og en god del usikkerhet, slik at effektene på premiesatsen i tabell 4.1 ikke på langt nær er så presist anslått som det kan se ut som. Vi har likevel valgt å angi resultatene med tre desimaler for å få fram forskjellen i alternativene.

Ulike tiltak som setter krav til opptjeningen, enten det er et minstekrav til samlet opptjening, antall år i ordningen eller et øvre tak på opptjeningen, bidrar til å dempe kostnadene, men de fleste med en partiell effekt på om lag 0,1 prosentpoeng (målt ved premiesatsen). Å stanse opptjeningsgrunnlaget ved 6 G har ifølge tabellen en noe sterkere effekt, men dette gjelder kun når man ikke har tatt i betraktning en endring i premiegrunnlaget.

Å utvide ordningen til å også inkludere uføre vil bidra til å øke kostnadene en god del, selv når det pålegges ulike former for avkortning i forhold til størrelse på ytelsen eller krav til antall år med opptjening. Andre endringer som økte aldersgrenser eller økt tilslutning til ordningen vil gi økte inntekter på kort sikt, men forskyve utgiftene fram i tid slik at nettoeffekten vil avhenge av beregningshorisonten.

Referanser

NOU 2022:7 (2022) *Et forbedret pensjonssystem*. Arbeids- og inkluderingsdepartementet

LO/NHO (2021). *Utredning av en mulig reformert AFP-ordning i privat sektor*.

Fellesordningen for AFP (2022). *Årsrapport 2022*.

<https://www.afp.no/globalassets/arsrapporter/2231132-arsrapport-2022-afp.pdf> (hentet 3.11.2023)

Vedlegg A: Modellteknisk vedlegg

Beregningene i LO/NHO (2021) ble gjort med modellversjon mo67_1d/afpd. De fleste beregningene i denne rapporten har vært gjort med modellversjon mo73_2a/afp0*. Hovedberegningene er mo73_2a/afp0e. I alle versjonene finnes et *shellscript* **utdrag** som kan benyttes ved å gi kommandoen `utdrag > un` der *n* er et tall. Dette skriver *pd*-filer til en lesbar fil *un*.

Økte aldersgrenser ble beregnet med `/mosart/res/mo73_2a/afp0_oekt_aldgr2`.

Besteårsregel ble beregnet med `/mosart/res/mo73_2a/afp0_bestear`.

Innmelding ble beregnet med `/mosart/res/mo73_2a/afp0_innmelding`.

Utmelding ble beregnet med `/mosart/res/mo73_2a/afp0_utmelding`.

AFP til tidligere uføre og maksytelse ble beregnet med `/mosart/res/mo73_2a/afp0_ufoere_maxyt`.

AFP til tidligere uføre og minstetid ble beregnet med `/mosart/res/mo73_2a/afp0_ufoere_mintid`.

Figurregister

Figur 3.1	Antall yrkesaktive medlemmer i AFP ordningen	11
Figur 3.2	Premiegrunnlag. Milliarder 2023 kroner	12
Figur 3.3	Anslag på Fellesordningens utgifter og inntekter. Milliarder kroner i 2023-grunnbeløp	12
Figur 3.4	AFP-fondet som andel av virksomhetenes juridiske forpliktelser med en videreføring av premie- og opptjeningssats. Prosent	14
Figur 4.1	Anslag på Fellesordningens utgifter til reformert AFP med opptjeningssats på 5 prosent – med tak på samlet opptjening. Milliarder kroner i 2023-grunnbeløp	16
Figur 4.2	Anslag på Fellesordningens utgifter til reformert AFP med opptjeningssats på 5 prosent – med tak på henholdsvis 20 siste og 30 siste medlemsår i reformert AFP. Milliarder kroner i 2023-grunnbeløp	16
Figur 4.3	AFP-fondet med fast fonderingsgrad på 70,5 prosent. Prosent.....	18
Figur 4.4	Premiegrunnlag. Milliarder 2023 kroner	19
Figur 4.5	Anslag på utgifter til AFP-ordningen når pensjonsgrunnlaget stanser ved 6G. Milliarder kroner i 2023-grunnbeløp	19
Figur 4.6	Anslag på Fellesordningens utgifter til reformert AFP med opptjeningssats på 5 prosent – med og uten minstekrav for samlet opptjening. Milliarder kroner i 2023- grunnbeløp	20
Figur 4.7	AFP-fondet med en premiesats på 3,325 prosent og minstekrav for samlet opptjening. Prosent	21
Figur 4.8	Anslag på Fellesordningens utgifter til reformert AFP med opptjeningssats på 5 prosent og en videreføring av kvalifikasjonskravene i gjeldende ordning. Milliarder kroner i 2023-grunnbeløp.....	22
Figur 4.9	Anslag på Fellesordningens inntekter og utgifter til reformert AFP og gjeldende ordning med økte aldersgrenser. Milliarder 2023 kroner	23
Figur 4.10	Anslag på Fellesordningens utgifter til reformert AFP med opptjeningssats på 5 prosent – med minstekrav til antall medlemsår. Milliarder kroner i 2023-grunnbeløp...	24
Figur 4.11	Anslag på Fellesordningens utgifter til reformert AFP med opptjeningssats på 5 prosent – inkludert uføre. Milliarder kroner i 2023-grunnbeløp.....	25
Figur 4.12	Anslag på Fellesordningens utgifter til reformert AFP med opptjeningssats på 5 prosent – inkludert en maksytelse til uføre. Milliarder kroner i 2023-grunnbeløp	26

Tabellregister

Tabell 4.1	Oppsummering av alternative beregninger	27
------------	---	----